

Martonyi János

Nemzet és Európa

Emlékirat helyett

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Martonyi János

Nemzet és Európa

Emlékirat helyett

Budapest, 2021

Kiadja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda
A kiadásért felel: Koltay András rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Inzsöl Kata
Olvasószerkesztő: Szabó Ilse
Angol nyelvi olvasószerkesztő: Gergely Zsuzsánna
Korrektor: Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kőrösi László

Nyomdai kivitelezés: Mondat Kft.
Felelős vezető: Nagy László

ISBN 978-963-531-381-5 (nyomtatott)
978-963-531-382-2 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-383-9 (ePub)

© A szerző, 2021
© Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

<i>Rövidítések jegyzéke</i>	7
<i>Ajánlás</i>	11
Bevezető	17
I. rész Emlékezések	51
„Nemzetközi jog, Európa-jog, magyar jog”	53
Magyarország külpolitikája 896–1919	57
The Noble Banner of Human Rights	65
Köszönőbeszéd	69
In memoriam Horváth János	73
Habsburg Ottó – Életút és Örökség	77
Otto de Habsbourg et nos visions de l’Europe:	
Discours à la Conférence de la Fondation Otto de Habsbourg,	
Le 20 Novembre, 2020	81
Un « paradis provisoire » sur la route de la liberté	89
Ünnepi megemlékezés az 1848–1849-es forradalom	
és szabadságharc tiszteletére	91
A magyar diplomácia napja	95
Hősök napi megemlékezés	99
II. rész Világkereskedelem a geopolitika szorításában	103
Investor–State Dispute Settlement and the Autonomy	
of EU Law; Battle of Tribunals?	105
The New World Order 2018	109
Geopolitika és világkereskedelem	117
Könyvbemutató-előadás a Regionális világrend:	
transzregionalizmus, regionális integráció és regionális	
együttműködések Európában és Ázsiában című tanulmánykötetről	129
III. rész Még mindig Európa...	137
Visegrádi négyek, Közép-Európa, Európai Unió	139
Different Perspectives – Common Interests	155
Jog és identitás az európai integrációban	163
Keynote Address to the Conference on the 70 th Anniversary	
of the Foundation of the Council of Europe	171
Law and Identity in the European Integration	175
A Schuman-deklaráció 70 éve és most	189
Európai identitás – Nyitni vagy bezárkózni	201
<i>A kötetben közölt írások eredeti megjelenési helye</i>	215

Az idők valóban változnak, és mi is változunk bennük,
de többet kell, hogy megőrizzünk az állandóság tényezőiből,
a kultúránkból, az önazonosságunkból és az értékeinkből.

Ajánlás

Martonyi János azzal ijesztget bennünket, hogy nem fog emlékiratot írni, elégedjünk meg azokkal a kötetekkel, amelyek közel ezer oldal terjedelemben napvilágot láttak. Kétségtelen, hogy az *Európa, nemzet, jogállam* (1998) kötettel kezdődő és a most megjelent *Nemzet és Európa* című könyvvel záruló sor nemcsak az újkori magyar társadalom- és politikatörténet egyik legérdekesebb periódusát fogja át, hanem izgalmas szellemi utazást is kínál a könyvek olvasóinak. Kérdezhetnénk a szerzőtől: a legelső kötet címében még Európa állt elől, a legújabbban már a nemzet, az elmúlt több mint húsz év átrendezte a prioritásokat? Végigkövetve az egyetemi tanár, ügyvéd és a közügyek szolgálatára szerződött politikus életútjának állomásait, azt mondhatjuk, hogy nála mindig a nemzet szerepelt első helyen, de az EU-csatlakozás időszakában kétségtelenül kitüntetett nemzetstratégiai célkitűzés volt az európai uniós tagság. A kötetekből nagyon jól kirajzolódik a szerző intellektuális, közéleti ars poeticája, konzervatív-szabadelvű hazafisága, nemzeti identitásra épülő euroatlanti elkötelezettségű magyarsága. Külügyminiszterként is következetesen képviselte a 25 évvel ezelőtt megfogalmazott elveit: „Az európai integrációs folyamat lényege a nemzeti önazonosság fenntartása, sőt erősítése. Európa lényege a sokszínűségében áll. Ha ezt a sokszínűséget, sokfajta kulturális és nyelvi hagyományt elveszíti, vagy akár csak tompul ez a sokszínűség, Európa elveszíti saját önazonosságát. Következésképpen európai egység a nemzeti önazonosság, a nemzet fennmaradása és erősödése nélkül nincs, és nem is lesz.”¹

A Covid-19-vírus által okozott egészségügyi veszélyhelyzet és az ennek nyomában fellépő gazdasági válság a korábbiaknál jobban felszínre hozta az Európai Unió törekenségét és korlátozott cselekvőképességét. Már a 2015-ös migrációs válság is súlyos civilizációs és kulturális következményekkel járt, komoly kihívást jelentett az európai szemlélet számára. A pandémiás válság során – mint ahogy a szerző is írja – a globális-univerzális szint látványosan csődöt mondott, az uniós intézmények pedig egészségügyi hatáskör hiányában nehezen tudtak döntéseket hozni. A válság

¹ Martonyi János: *Európa, nemzet, jogállam*. Budapest, Magyar Szemle – Európai Utas. 1998. 196.

egyik tanulsága, hogy korai volt temetni a nemzetállamokat. Az emberek létét, alapvető biztonságát érintő kérdésekben a szuverén államok biztosítják a védekezés frontvonalát, felértékelődik a határok és a terület szerepe.

A világban zajló turbulens változások ellenére Martonyi János kötetének szinte minden írását áthatja annak hangsúlyozása, hogy: „a konzervatív világszemlélet lényege az állandóság elemeinek megkeresése és megtalálása, a maradandó értékek megőrzése adott esetben akkor is, amikor a változások iránya ezzel ellentétes. [...] Értékeket őrizni csak úgy lehet, ha felismerjük és elfogadjuk az állandóság elemeit.” A gyökereket és a kulturális dimenziót nemcsak a nemzeti hagyományok ápolásánál, hanem az európai identitás megteremtése esetében is fontosnak tartja. Robert Schuman az európai kulturális örökséget mint Európa lelkét tartotta az európai identitás fundamentumának, ezért a szerző is felhívja a figyelmet arra, hogy az európai építkezés középpontjába a kulturális-civilizációs dimenziót, az európai identitást kell helyezni: „Tiszteljük és elfogadjuk a felvilágosodás értékeit, a szabadságot, egyenlőséget és a testvériséget, hiszen ezek nélkül sohasem volna Európa az, ami. De nem lenne Európa a zsidó-keresztény örökség nélkül sem [...]. Az Akropolisz és a Golgota mellett fontos szerepet játszott a Capitolium is, hiszen a római jog öröksége nélkül a jog nem lehetett volna egyrészt nélkülözhetetlen eszköze a közösségi intézményrendszer létrehozásának és működésének, az integráció fejlődésének, másrészt központi eleme magának a kultúrának, az európai identitásnak.” Ugyanakkor nem hagy kétséget afelől, hogy az európai integrációt a kulturális nemzeti közösségek szabad föderációjára kell építeni. A kulturális nemzetfogalomra épülő európai integrációhoz, a nemzetek államok feletti Európájához pedig magyar nemzetstratégiai érdek fűződik. A kötet több tanulmányában nyomatékkal hangsúlyozza a szerző, hogy az európai integrációban a szuverén tagállamok sem egészen, sem részben nem mondanak le a szuverenitásukról, hanem az abból fakadó jogaik egy részének gyakorlását a közös uniós intézményekre bízzák, tehát e hatásköröket közösen gyakorolják. Ugyanis az állami szuverenitás az integráció egészének nélkülözhetetlen alapja, amelyet nyelvi, kulturális, lelki közösségek elismerése éppen úgy nem gyengít, hanem erősít, mint az európai intézményeket is erősítene a közösségek létének elismerése. A szuverén államok Európai Unió belüli regionális együttműködésének egyik sikertörtéje a visegrádi csoport megerősödése. A közép-európai térség geopolitikai, biztonságpolitikai szempontból is rendkívüli mértékben felértékelődött. A bevándorlási válság megerősítette a térség kohézióját, a gazdasági és politikai érdekközösségen

túli összetartozási szempontok is megjelentek. A szerző *Visegrádi négyek, Közép-Európa, Európai Unió* című írása nem csupán egy szerelmi vallo-más Közép-Európához, hanem nagyon is racionális szempontok, érvek felsorakoztatása amellet, hogy az EU jövőjének kialakítása nem történhet meg a V4-ek intenzív közreműködése nélkül. A közép-európai identitás az európai identitás része, a visegrádi együttműködést pedig történelme, földrajzi helyzete, geopolitikai és biztonsági érdekei egyaránt az Európai Unióhoz kötik.

Martonyi János több évtizede konzekvensen ragaszkodik ahhoz a tézi-séhez, hogy a homogén nemzetállamra épülő abszolút szuverenitás az össz-magyarország, a magyar nemzet számára nem lehet a megoldás útja. Azt elis-meri, hogy az elmúlt évtizedekben a nemzetet képviselő szuverén államnak az európai integrációban betöltött meghatározó szerepét illetően valóban közeledett a gaullizmus víziójához, de ennek hátterében a nemzeti identitás elmúlt évtizedekben végbement látványos megerősödése, és nem a homogén nemzetállam korlátlan szuverenitására vonatkozó felfogás állott. Valóban az identitásrobbanás korát éljük, a balliberális oldalon a Black Lives Matter mozgalom radikalizálódásától új lendületet kapott az alapjogi fundamenta-lizmus. A konzervatív oldalon pedig erősödik az a gondolat, hogy a nemzeti identitás és az alkotmányos identitás köré kell felépíteni a nemzeti szuvere-nitás „körkörös” védelmét. A volt külügyminiszter konzervatív világszem-léletét nem hozza lázba a progresszívek identitásháborúja, valószínűleg úgy gondolja, a kordivatokat idővel kinövi a társadalom. Az európai integráció igazi kihívását abban látja, hogy sikerül-e a megbomlott egyensúlyt a gaz-dasági integráció, a politikai unió és a kulturális dimenzió között helyreál-lítani. Fel kell újra fedezni az identitást, az európai kultúrát és civilizációs örökséget. A csatlakozás eufóriájának elmúltával az új tagállamok is egyre határozottabban keresik helyüket az európai integrációban, és egyre mar-kásabban jelenítik meg saját nemzeti identitásukat. A szerző nem lelkese-dik a szuverenisták és a föderalisták közötti törésvonal felerősödésétől, mert közel sem látja olyan élesnek a különbségeket, mint ahogy ezt a politikai viták felnagyítják. Ugyanakkor bevezető tanulmányában is részletesen fog-lalkozik az alkotmányos identitás problémájával és azzal, hogy hol húzódik a határ a tagállamok jogrendjének alkotmányos magja és az európai jog elsőbbsége között, hol van a tagállamok szuverenitásának a védővonala, amelyen túl az európai jog elsőbbsége nem érvényesül. A német alkotmány-bíróság legutóbbi döntése után még markásabban vetődik fel a kérdés, hogy az Európai Unió jogának feltétlen és abszolút elsőbbsége van-e a tag-

államok jogával szemben, vagy ezt az Európai Bíróság által kifejlesztett tételt a tagállamok az alkotmányaik, illetve az alkotmánybíróságaik révén bizonyos esetekben korlátozhatják. A korlátok körében kiemelt jelentősége van az *ultra vires* doktrínának, vagyis annak, hogy az uniós intézmények nem léphetik túl a szuverén tagállamok által rájuk átruházott hatáskörök kereteit. A német alkotmánybíróság az Európai Központi Bank (EKB) kötvényvásárlási programja kapcsán közvetve megdorgálta az Európai Unió Bíróságát (EUB), mivel az EKB megszegte az *ultra vires* tilalmát, az EUB pedig nem végezte el azt a felülvizsgálatot, amelyre a hatáskörtúllépésnek a megállapításához szükség lett volna. Ez a döntés fontos mérőföldkövet jelent az uniós jog és a tagállamok joga közötti viszony meghatározásában, egyértelművé tette, hogy ez a viszony nem egyszerűsíthető le az EU-jog elsődlegességére. Martonyi figyelmeztet, hogy a kérdés jelentősége messze túlmegy a két normaszint konfliktusának dilemmáján, felveti az integráció jövőbeni alakulásának általános elméleti és politikai kérdéseit. Ésszerű önmérsékletre és kölcsönös tiszteletre van szükség, amelybe nem fér bele sem az uniós intézmények lopakodó föderalizmusa, sem pedig egyes tagállamok túlhajtott szuverenitásigénye.

A szerző egyik kedvenc témájának, a geopolitika és a világkereskedelem összefüggéseinek nyolc tételben történő bemutatása során fejti ki alapvető tézisért arról, hogy a geopolitikai szerkezetet nem hierarchia, hanem heterarchia jellemzi. A heterarchia is rend, de nem hierarchikus, hanem különböző kritériumok (GDP, populáció, terület, védelmi képességek, technológia stb.) függvényében változó sorrend. A különböző kritériumok alapján összeállított változó sorrend pedig világossá teszi, hogy nincs egyetlen globális hegemon hatalom. Érzékeli ő is Kína és az USA egyre kiélezettebb küzdelmét az új világrend domináns pozíciójáért, de szerinte nem fog kialakulni a hidegháborúra emlékeztető bináris világrend, és ezen a világjárvány sem fog változtatni. A globalizáció lassulni fog, mert az áruk mozgása mellett sokkal inkább az adatok mozgására fogunk koncentrálni (digitális robbanás), és az ellátási láncok is jelentős átalakuláson fognak keresztül-menni. A globalizációval szemben megnő a fragmentáció, regionalizáció és a lokalizáció mint értelmezési keret jelentősége, a világ veszélyesebbé és kevésbé biztonságossá fog válni. Számomra érdekes volt, hogy Martonyi János a globális folyamatok leírása során nem használja a „liberális világrend” (liberal world order) kifejezést, mint értelmezési keretet, és ezért nem is foglalkozik a liberális világrend erőzójával, illetve ezeket a folyamatokat más fogalmi rendben dolgozza fel.

Az *Emlékezések* címet viselő első részben, kicsit a 2015-ös kötet Emberek sorozatának folytatásaként Hercegh Gézáról, Tom Lantosról, Antall Józsefről, Horváth Jánosról és Habsburg Ottóról emlékezik meg a szerző. Az olvasónak az az érzése, hogy amikor Martonyi János Hercegh Gézáról ír, akkor mintha magát is ilyennek képzelné el, a még el nem készült memoárja bemutatóján. Értékvezérelt ember, értékvezérelt realista, aki a világ lényegét kulturális természetében vélte megragadni. Személyiségének legmélyebb, legerősebb rétege a magyarsága. Mély bölcsesség és tárgyilagosság jellemezte, kritikus volt, de nem bántó, nyugodt derű áradt belőle. Életének nagy dilemmája, hogy reálpolitikus legyen, vagy ragaszkodjon az alapvető értékekhez még súlyos áldozatok árán is.

Martonyi János megmaradt polgárnak, mint ahogy édesapja igyekezett megőrizni a polgári életformát, nem adta fel a szabadelvűségét, a kereszténydemokrácia és a nemzeti ügyek iránti elkötelezettséget.

Martonyi Jánossal barátok lettünk, négy nehéz évet húztunk le a polgári kormányzás időszakában, és együtt küzdöttünk a második fordulóban az eredmény megfordításáért. Azóta is rendszeresen találkozunk, és vívunk vére menő tenisz- és ulticsatákat.

Jó szívvel ajánlom ezt a kötetet mindenkinek, aki válaszokat keres a nemzetpolitika és a globális világrend mai kihívásaira.

Budapest, 2020. szeptember 30.

Stumpf István
egyetemi tanár

Bevezető

E kötet a folytatása, valójában az ismétlése az előző kötetekben szereplő üzeneteknek. Az *Európa, nemzet, jogállam*¹ című kötet 22 évvel ezelőtt, 1998-ban jelent meg, a *Mi és a világ*,² amely a 2002 és 2010 közötti írásaimat tartalmazza, 2015-ben, a *Nyitás és identitás. Geopolitika, világkereskedelem, Európa*³ pedig 2018-ban. A kötetek címei röviden kísérlik meg visszaadni az egyébként a műfajt és a témákat illetően változatos tartalmat, és az azt meghatározó fő gondolatokat. Ezek azok a gondolatok, amelyek az elmúlt évtizedek során ugyan alakultak és alkalmazkodtak a változó körülményekhez, de a lényegük nem változott. Ezért tekinthető a legutóbbi szűk három esztendő írásainak és előadásainak a gyűjteménye nem egyszerűen folytatásnak, a változások követésének, hanem az állandóság elemeinek az ismételt kifejezésére irányuló makacs kísérletnek. Mert a világ nemcsak változik, hanem a lényegét, az embert, az ember legfontosabb közösségeit, mindekelőtt a nemzetet, a nemzeti összetartozás érzését és élményét, az emberiség történelmét, értékeit, erkölcsi normáit, ezek eredetét illetően nem változik. Az emberi természet a változásokat erősebben észleli, és nagyobb figyelmet szentel a változást eredményező folyamatoknak. A folyamatosság és az állandóság elemei általában kisebb figyelmet kapnak, a változások keltenek nagyobb figyelmet, késztetnek gondolkodásra, következtetések levonására, még nagyobb méretű változtatásokra irányuló javaslatok megtételére, netán – és ebből lehet a baj – átfogó elméletek és ideológiák kidolgozására. Egyes kutatások azt is bizonyítják, hogy a változásokat – különböző okokból – döntően negatívnak érezzük, éspedig annak ellenére, hogy a világ a legfontosabb mutatók tekintetében az utolsó kétezer, de az utolsó 70 év során is összességében nem rosszabb, hanem jobb lett, bármilyen nehéz is ezt éppen egy beláthatatlanul súlyos következményekkel járó világjárvány közepén kimondani.

¹ Martonyi János: *Európa, nemzet, jogállam*. Budapest, Magyar Szemle – Európai Utas, 1998.

² Martonyi János: *Mi és a világ*. Budapest, Magyar Szemle Alapítvány, 2015.

³ Martonyi János: *Nyitás és identitás. Geopolitika, világkereskedelem, Európa*. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány, 2018.

A kötetben szereplő, a Schuman-deklaráció 70 éves évfordulója alkalmából készült írás éppen azt kívánja aláhúzni, hogy a konzervatív világszemlélet lényege az állandóság elemeinek a megkeresése és megtalálása, a maradandó értékek megőrzése adott esetben akkor is, amikor a változások iránya ezzel ellentétes. Amíg a progresszív szemlélet ezeket a változásokat is gyorsítani kívánja, hiszen ezt kívánja a „történelmi szükségszerűség”, a konzervatív megkísérli ezeket legalább lassítani. A változás tehát nem önmagában valóan jó és kedvező jelenség, még akkor sem, ha elkerülhetetlen. Értéket őrizni csak úgy lehet, ha felismerjük és elfogadjuk az állandóság elemeit.

Európa, a nemzet, a jogállam immanens lényege nem változott, csak a körülmények, a feltételek, a követelmények, a kihívások változtak, és teremtettek új alkalmazkodási igényeket. A helyünk a világban folyamatosan alakul, és persze külső és belső viták tárgya. Hatalmas és mélyreható változások zajlanak a világ gazdaságban és világereszkedelemben, a világ biztonságpolitikai és geopolitikai szerkezetében, de a magyarság szempontjából a lényeg semmit nem változik, és nem is fog változni. „Bármilyen történet is”, itt vagyunk ezer éve, és itt is maradunk egyénként és nemzeti közösségként egyaránt megőrizve magyarságunkat, egyben európaiságunkat és a jogállam valódi értékeit és követelményeit. Más szóval fenntartjuk és erősítjük egyéni és közösségi, tehát nemzeti önazonosságunkat akként, hogy nyitottak vagyunk a világra, tudjuk és őrizzük, hogy hova tartozunk.⁴

A világ pedig továbbra is – és egyre fokozottabban – ki van téve a globális kihívásoknak, amelyek köre, súlyossági és veszélyességi sorrendje változó és vitatott, éppen úgy, mint az okai és a kezelésük módjai, ideértve különösen a velük szembeni hatékony fellépés, ezen belül a szabályozás szintjét és tartalmát. Azt nehéz vitássá tenni, hogy mind a szabályozás, mind a konkrét intézkedések területén az univerzális (globális), kontinentális (európai) és állami, sőt az állam alatti, lokális fellépés mindegyikére szükség van, a nagy kérdés, hogy ezek a szabályok és intézkedések melyik szinten a legcélszerűbbek, leghatékonyabbak és legdemokratikusabbak, azaz hol a legerősebb mögöttük a demokratikus legitimáció. Ez utóbbi egyben a hatékonyság és az eredményesség egyik alapvető feltétele. A helyes arányok, a különböző szabályozási és döntési szintek közötti egyensúly megta-

⁴ Nagy Csongor István: Martonyi János: „Nyitás és identitás – Geopolitika, világereszkedelem, Európa”. *Magyar Jog*, 66. (2019), 1. 63–64.

lálása ma az egyik legfontosabb és egyben a legtöbb vitát és ütközést kiváltó kérdés. A háttérben természetesen az alapvető geopolitikai, gazdasági és hatalmi kérdések és érdekek állnak. Nem véletlen, hogy mind globális szinten, mind pedig európai szinten az utóbbi években a szintek közötti hatáskörmegosztás és a szintek egymás közötti viszonyának a kérdése vált az egyik legfontosabb politikai – tehát hatalmi – kérdéssé, és került ennek következtében a nemzetközi jognak, az európai jognak és a tagállamok alkotmányjogának a kiemelt érdeklődési körébe. A nemzetközi, európai jogi és alkotmányjogi normák viszonya, az erre vonatkozó joggyakorlat és az ezzel kapcsolatos elméleti és politikai viták végső soron a világ geopolitikai szerkezetének az alakulását és változásait tükrözik vissza, amely hatalmi és gazdasági szerkezet évtizedek óta a hierarchiából a heterarchia irányába mozdul. A döntési szintek viszonya tehát a geopolitikai szerkezet és a gazdasági erőviszonyok változásának megfelelően alakul, a világ ebből a szempontból is folyamatosan változik, ugyanakkor maga a döntési szintek közötti versengés változó kimenetelű, de állandó elem.

Az idők valóban változnak, és mi is változunk bennük, de többet kell, hogy megőrizzünk az állandóság tényezőiből, a történelmünkben, a kultúránkban, az önazonosságunkból és az értékeinkből. Komoly gond, ha lemaradunk a változások mögött, nem észleljük e változások által követelt gondolkodásbeli, szemléleti, politikai és intézményi változtatások szükségességét, de legalább ekkora baj, ha csak a változások igényeit érzékeljük, értékeljük túl, és alkotunk átfogó elméleteket, ideológiákat, amelyek a világ gyökeres átalakítását, felforgatását, „megújítását” célozzák.

A nagyobb változások egyik legfőbb jellemzője, hogy nem, vagy csak nagyon nehezen láthatók előre. Ez nem akadályozza meg, hogy folyamatosan megjósoljuk a jövőt, pontos előrejelzéseket adjunk a dolgok, a gazdaság, a bel- és külpolitika alakulására, és ezt főleg a közgazdaság területén számokkal is kifejezzük. Egyre inkább a „forecast” meghatározta keretek között élünk, annak ellenére, hogy a valóság később jórészt másként alakul, mint ez az előrejelzésekből következne. Váratlan események következnek be, amelyek új eseménysorozatot váltanak ki, új irányt adnak a már korábban megindult folyamatoknak, vagy éppen felgyorsítják vagy lassítják azokat. Előrelátásra ettől függetlenül feltétlenül szükség van, mert nélkülül semmilyen emberi társadalom, közösség, állam vagy más intézmény nem működtethető.

E kötet a folytatása, valójában az ismétlése az előző kötetekben szereplő üzeneteknek. Az *Európa, nemzet, jogállam* című kötet 22 évvel ezelőtt, 1998-ban jelent meg, a *Mi és a világ*, amely a 2002 és 2010 közötti írásaimat tartalmazza, 2015-ben, a *Nyitás és identitás. Geopolitika, világkereskedelem, Európa* pedig 2018-ban. A kötetek címei röviden kísérlik meg visszaadni az egyébként a műfajt és a témákat illetően változatos tartalmat, és az azt meghatározó fő gondolatokat. Ezek a gondolatok az elmúlt évtizedek során ugyan alakultak és alkalmazkodtak a változó körülményekhez, de lényegük nem változott. Ezért tekinthető a legutóbbi szűk három esztendő írásainak és előadásainak a gyűjteménye nem egyszerűen folytatásnak, a változások követésének, hanem az állandóság elemeinek az ismételt kifejezésére irányuló makacs kísérletnek. Mert a világ nemcsak változik, hanem a lényeget, az embert, az ember legfontosabb közösségeit, mindenekelőtt a nemzetet, a nemzeti összetartozás érzését és élményét, az emberiség történelmét, értékeit, erkölcsi normáit, ezek eredetét illetően nem változik.

Martonyi János a nemzetközi magán- és gazdasági jog, valamint az európai jog Széchenyi-díjas egyetemi tanára, a Corvin Lánc Testület tagja, a Szegedi Tudományegyetem professor emeritusa, a College of Europe volt oktatója, jelenleg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem vendégtanára, tizenegy évig a Baker and McKenzie ügyvédi iroda vezető partnere, négy évig államtitkár, nyolc évig külügyminiszter. Negyedik tanulmánykötete a korábbi írásainak következetes folytatása, az azokban megfogalmazott üzenetek lényegének a megerősítése és továbbgondolása. A témák is változatlanok: a világkereskedelem szabályozása, európai integráció, Közép-Európa, nemzetközi kapcsolatok, geopolitika. Mindezek a témák és ezek összefüggései egymással azonban csak a keretet adják, és nem rejtik el a szerző érdeklődésének középpontjában álló és a gondolkodását meghatározó legfontosabb kérdést. Ez pedig a magyarság sorsa, helyzete és jövője Közép-Európában, Európában és a világban. Így lett az első *Európa, nemzet, jogállam* című kötetből a *Helyünk a világban és a Nyitás és identitás* után ismét, de más sorrenddel: *Nemzet és Európa*.